

Kuhmalahden historia III 1865 - 1995

Kuhmalahden kunnan historia III muodostaa yhdessä Eeva Ojasen vuonna 1992 ilmestyneen Kuhmalahden seurakunnan historian kanssa jatkoon Längelmäveden seudun historian osille I ja II, tuoden samalla Kuhmalahden historian käsittelyn aina nykyaikaan saakka. Nyt käsiteltävä ajanjakso käsittää vuodet 1865-1995.

Kuhmalahden kunnallishallinnon historiaa

Tutkittavana ajanjaksona köyhä Suomi nousi yhdeksi Euroopan vauraimmista maista. Nopean taloudellinen kasvun seurauksena bruttokansantuottemme kasvoi henkeä kohti reaalisesti vuodesta 1860 vuoteen 1985 noin 15-kertaiseksi. Kansan terveydentila on parantunut ja asumistasomme on noussut huomattavasti. Samalla olemme kokeneet tuona aikana kolme sotaa, elinkeinoelämin vapautumisen, sääty-yhteiskunnan hajoamisen, valtaisan teknillisen kehityksen sekä kunnallishallinnon ja kansalaisyhteiskunnan syntymisen. Nyt valmistunut historia pyrkii tarkastelemaan sitä, miten tämä kehitys on näkynyt erityisesti kunnan toimintojen kannalta tarkasteltuna pienessä maatalousvaltaisessa hämäläiskunnassa Kuhmalahdella.

Allekirjoittaneelle työ on asettanut mielenkiintoisen haasteen, onhan kyseessä oman syntymäpitäjän historian tutkiminen. Paikallistutkimus on helpottanut suuresti työn tekemistä. Tutkimustyössä tarvittavaa etäisyyttä tutkimuskohteeseen on kuitenkin tuonut yli 25 vuoden paikkakunnalta poissa olo. Kesäasukkaan roolissa olen kuitenkin saattanut säilyttää jonkinasteisen tunteman paikkakunnan elämään;

Paikallishistorian tehtävä on tarkastella maantieteellisesti tarkkaan määritellyn alueen historiallisia tapahtumia ja ilmiöitä katsottuna yleistä taustaa vasten. Tutkijan eteen nousevat kysymykset mikä on poikkeavaa ja mikä sopii yleiseen trendiin mikä taas tekee kustakin paikkakunnasta omaperäisen ja omintakeisen.

Mutta miten määritellä tutkittava alue. Vaikka tutkittavana on ollut selkeästi Kuhmalahden kunnan alue, sen määrittely ei ole ollut tutkimuksen kannalta itsestään selvä. Olen päätenyt seuraavanlaiseen ratkaisuun. Tutkimuskohteena on nykyisen Kuhmalahden kunnan alueen lisäksi myös siihen vuoteen 1910 kuuluneet kylät, siltä ajanjaksolta kuin ne ovat kuuluneet Kuhmalahden kuntaan.

Mitä kirja tarjoaa sukututkijalle

Paikallishistoriat muodostavat aina sukututkijoille hyvän tietopaketin paikkakunnan yleisistä oloista. Eri sukujen ja talojen vaiheisiin paikallishistorioissa pystytään paneutumaan harvoin kovin tarkasti. Tutkimukset muodostavat enemmänkin kehyksenä johon esi-isänsä ja sukunsa voi sijoittaa. Näin on myös tämän tutkimuksen kohdalla.

Sukututkijan kannalta kyseisessä teoksessa kiinnostavat erityisesti Kuhmalahden seurakunnallinen ja kunnallinen aluejako. Monelle onkin varmasti aiheuttanut hämminkiä se, että vaikka henkilö on asunut samoilla jalansijoilla koko ikänsä, syntymäpaikkana saattaa kirkonkirjoissa olla Sahalahti. Väestön sosiaali- ja elinkeinorakenne, tilakoko ja maanomistus, torpparien, mäkitupaisten ja palkollisten, sekä loisväestön olot kiinnostanevat myös. Lisäksi liitteenä olevat erilaiset luettelot luottamusmiehistä, käsityöläisistä ja kauppiaista ovat sukututkijoille hyvää

Seuraavassa luon lyhyen katsauksen Kuhmalahden historiaan vuosilta 1865-1995. Vaikka tutkimus ulottuu vuoteen 1995, pääpaino on kuitenkin 1970-lukua varhaisemmassa ajassa.

Kuhmalahdella on monta kuntakeskusta

Kuhmalahden asutus on kauttaaltaan melko vanhaa. Ensimmäiset merkit ihmisten liikkeistä ovat kivikaudelta. Keskiajan lopulla vakinainen asutus oli jo levinnyt koko kunnan alueelle. Asu-

tus on keskittynyt erityisesti Längelmäveden rannoille. Lisäksi oman erillisen luonnonolosuhteitaan karumman asutuskeskuksen muodostaa aiemmin Sahalahden seurakuntaan kuulunut Vehkajärven seutu. Kuhmalahtelaisen talonpoikaiskulttuurin juuret ovat Pälkäneeltä ja Kangasalta päin lähteneessä erämiesten aitansaamassa uudisasutuksessa. Tämä on myös symbolisesti nähtävissä kunnan vaakunassa.

Kuhmalahden kirkonkylän raittia tämän vuosisadan ensimmäisinä vuosina.

Kuhmalahdella ei ole varsinaisesti selkeätä yhtä keskusta, vaan jo vanhastaan kunnassa on ollut useampi keskus. Aikaisempi historiallinen kehitys on tukenut palveluiden pirstoutumista myöhemminkin. Mahdollisesti vanhin keskuksista on Vehkapuntari. Aikaisemmin Vehkapuntari toimi kuntakeskuksena, Pohjan kylä liikenteellisenä keskuksena ja kirkonkylä (Iso-Pento) seurakunnallisena keskuksena. Vehkajärvi on muodostanut aina oman erillisen taajamansa omine palveluineen.

Nykyisistä keskuksista Pohjan kylä on muodostunut kuntakeskukseksi 1950-luvulta lähtien. Samalla Vehkapuntari on menettänyt merkityksensä palvelukeskuksena. Kirkonkylä on säilynyt seurakunnallisena keskuksena ja Vehkajärvi on säilyttänyt vuosikymmenestä toiseen oman erityisluonteensa.

Vuosisadan vaihde vilkasta toiminnan aikaa

Viime vuosisadan loppupuoli oli nälkävuosia lukuunottamatta Kuhmalahdella monin tavoin niin taloudellisessa kuin yhteiskunnallisessakin elämässä muutosten ja edistyksen aikaa. Vuoden 1865 kunnallisasetuksen määräysten mukaan kunnan ja kirkon toiminnot erotettiin toisistaan Kuhmalahdella vuonna 1869. Tällöin paikallisille

talonpojille tarjoutui mahdollisuus päättää omista asioistaan. Kesti kuitenkin melko pitkään, ennen kuin seurakunnan ja kunnan roolien ero selkiytyi. Töitä ja menoja ovat aiheuttaneet erityisesti sosiaalihuolto (aik. köyhäinhuolto), terveydenhoito ja koulut. Kunnan rooli on ollut lisäksi näkyvä ja merkittävä myös monella sektorilla, eikä ole montaa aluetta,

johon kunnan panos ei ainakin tukea antavana olisi ulottunut. Monet kunnallisista päävaikuttajista ovat olleet näkyvästi esillä myös yhdistyselämässä.

Kunnalliselämän alkuvaiheessa 1870-1920-luvuilla keskityttiin erityisesti vähäosaisten auttamiseen. Myöhemmin koulujen perustaminen on ollut huomattava menoerä. Menot kasvoivat erityisesti oppivelvollisuuden astuttua voimaan. Palvelut laajenivat edelleen vuodesta 1940 kansakunnan vaurastuessa sodan jälkeisen taloudellisen kasvun luodessa pohjaa hyvinvoinnin kehittämiseksi. Vähäosaisten auttamisesta edettiin kaikkien väestöryhmien perustarpeiden tyydyttämiseen. Hyvinvointipalveluiden toteuttaminen on paljolti ollut kuntien tehtävä. Viime vuosikymmeninä terveyspalveluiden ja koulujen kuntainliittomenot ovat muodostaneet huomattavan osan Kuhmalahden menoista.

Kulttuuri- ja yhdistystoiminta on ollut kunnan pienestä koosta huolimatta vilkasta. Herääminen järjestötoiminnassa tapahtui 1880-luvulla, jolloin

ryhdyttiin monin tavoin toimimaan yhteisten asioiden hyväksi. Ensimmäisenä Kuhmalahdelle perustettiin VPK, raittiusseuroja ja Wrightiläinen työväenyhdistys. Tämän vuosisadan alkupuolella yhteiskunnallinen toiminta laajeni ja kuvaan astuivat lisäksi osuustoiminta, urheiluseurat nuoriso-seurat, maamiesseurat, hevosystäväinseurat ja Martat.

Yhdistyselämä toi tullessaan muutoksia myös vapaa-ajan toimintaan. Huvitoiminta keskittyi talojen pirttien ja piirileikkikallioiden sijasta paljolti vuosisadan alussa rakennetuille seurojentaloille, joita Kuhmalahdelle rakennettiin lähes joka kylään, kaikkiaan viisi, kaksi työväentaloa, yksi nuorisoseuran talo, urheiluseuran talo ja suojeluskuntatalo. Alusta alkaen näytelmätoiminta oli vilkasta eri seurojen piirissä, ollen edelleenkin suosittu harrastus. Myös musiikin harrastus oli vilkasta vuosisadan vaihteessa. Kunnassa toimi vuosisadan vaihteessa useita kansanpelimanneja. 1920-luvulta lähtien pelimannit korvasi monissa tilaisuuksissa paikallisen musiikkiyhdistyksen torvisoittokunta.

Erityisen vilkasta toiminnan ja kehityksen aikaa Kuhmalahdella olivat vuosisadan ensimmäiset vuodet 1904-06, jolloin kunnassa oli paljon nuorta väkeä. Kuhmalahdelle perustettiin tuolloin lyhyen ajan kuluessa laivayhtiö, osuuskauppa, osuusmeijeri, säästöpankki, lainajyvästä ja paloapuyhdistys, kaksi raittiusyhdistystä, sekä sos.dem. työväenyhdistys. Vilkaasti alkanut toiminta kuitenkin keskeytyi vuoden 1918 sodan vuoksi.

Veli veljeä vastaan

Koko kunnan aluetta käsittäneen maatyöläisten lakon puhjettua 1917 talollisten ja työväen välit kiristyivät paikoitellen jopa pahoinpitelyjen asteelle. Sodan puhjettua tämä edesauttoi väestön jakaantumista osittain kahteen leiriin. Suurimpana vihollisena suojeluskuntaa perustettaessa syksyllä 1917 koettiin Kuhmalahdella kuitenkin venäläiset ja Venäjän herruus. Kuhmalahtelaiset vastustivatkin sortovuosina voimakkaasti venäläistämispoliitiikkaa erityisesti kutsuntalakkojen muodossa. Keväällä 1917 tapahtunut Venäjän vallankumous saikin kuhmalahtelaiset juhlimaan yli luokkarojojen.

Sosialismin opit olivat osalle punaisiin lukeutuvista epäselviä, mutta toivo paremmasta elintasosta ja paremmasta tulevaisuudesta houkutteli joukkoihin Kuhmalahdelta erityisesti irtainta työ-

väestöä. Valkoisella puolella taisteluun osallistuvat isänmaallisuus-aatteen läpitunkemat ja toisaalta yleisen rauhan saavuttamiseksi taistelevat talonpojat, jotka halusivat olla rauhassa esi-isensä mailla. Kahtiajako näkyi myös osittain alueellisesti. Työväenliikkeen keskuksina toimivat Tervaniemen ja Vehkajärven kylät. Suojeluskunta sai kannatusta erityisesti pitäjän länsipäässä, sekä jonkinverran myös Vehkajärvellä.

Valkoisten edetessä kohti Tamperetta Kuhmalahti joutui taistelutantereeksi. Kuhmalahti oli melkein heti sodan alusta alkaen punaisten vallassa. Kaikkiaan Kuhmalahdelle kokoontui sodan aikana hyökkäystä valmistelemaan noin tuhannen miehen punakaartilaisarmeija. Tällaisen joukon ruokkiminen oli ongelmallista, minkä vuoksi myös ryöstöjä sattui. Pahimpana riesana näyttävät olleen ulkopaikkakuntalaiset, joilla ei ollut vieraalla paikkakunnalla mitään syytä häveliäisyyteen. Aluksi taisteltiin Vehkajärvellä useampaan otteeseen ja lopulta taistelut laajenivat koko pitäjän alueelle. Valkoisten hyökätessä useammalta suunnalta seurauksena oli pakokauhu punaisten joukoissa. Valkoiset saivat Kuhmalahden valtaansa 21.03.1918. Sotaan osallistuttiin Kuhmalahdelta huomattavalla joukolla. Tätä kuvanee se, että punaisella puolella aktiivisesti toimintaan osallistui noin 170 kuhmalahtelaista ja valkoisella puolella noin 30 eli kaikkiaan noin 9 % koko kunnan asukasluvusta.

Sodan jälkeen tärkeää roolia kunnassa, erityisesti yhdistyselämässä, urheilun saralla ja huvitoiminnassa näytteli suojeluskunta. Sodassa kärsimistään suurista tappioista huolimatta työväenliikkeen toiminta jatkui aktiivisena myös heti sodan jälkeen. Sen sijaan muiden yhdistysten toiminta oli enennän tai vähemmän pysähdyksissä 1920-luvun puoliväliin saakka, jolloin tapahtui uusi herääminen. Vanhojen yhdistysten toiminta käynnistyi uudelleen ja uusia, etenkin pienviljelijäyhdistyksiä perustettiin.

Pääelinkeino maatalous

Vuosisadan vaihe oli ns. ammattimaisen käsityön kukoistuskautta Vuonna 1879 säädettiin yleinen elinkeinovapaus. Kukin saattoi tämän jälkeen vapaasti harjoittaa parhaakseen katsoomaansa ammattia. Kansanomaisen käsityön taitajia, todellisia mestareita, oli Kuhmalahdellakin useita. Osa heistä oli hakenut oppinsa Pietarista saakka. Parhaat koettelivat taitojaan soitintenrakentajinakin. Naiset osoittivat taitojaan tekemällä

erityisesti ryijyjä ja raanuja. Suurimmillaan käsityöläisten määrä oli Kuhmalahdella itsenäistymisen aikoihin. Käsityö alkoi tämän jälkeen vähitellen menettää merkitystään tehdastekoisten tuotteiden vallatessa alaa. Joitain käsityöläisiä toimi kuitenkin vielä toisen maailmansodan jälkeenkin aina 1950-luvulle saakka.

Samaan aikaan käsityön kukoistaessa maanviljely uudistui koneellistumisen ja uusien menetelmien seurauksena. Karjankasvatus tehostui ja metsän myynnistä saattoi saada rahaa. Karjanruokinnan parantuessa perustettiin meijereitä lähes joka kylään. Näiden kautta saatettiin markkinoida tuotettu voi ja saada rahatuloja.

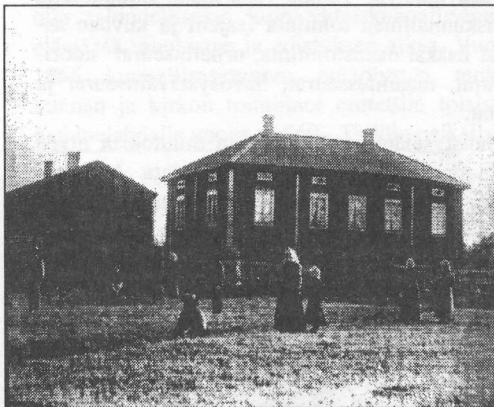
Kuhmalahti on ollut aina maatalouspitäjä. Kooltaan Kuhmalahden tilat ovat pieniä ja keski-suuria. Elämän menoa vuosisatoja ohjanneen pääelinkeino, maatalouden merkitys ei ole vielä käynyt kunnassa vähäiseksi, toisin kuin monilla muilla maamme paikkakunnilla. Kunnan ammatissa toimivasta väestöstä saa edelleen toimeentulonsa maa- ja metsätaloudesta lähes 30 %.

Kuhmalahdella, kuten muuallakin Hämeessä ns. liikaväestö kasvoi runsaasti viime vuosisadan lopulla. Kunnassa oli melko runsas torppari- ja mäkitupa-asutus, jonka laajenemiselle ei ollut tuolloin enää juurikaan mahdollisuuksia, koska kunnan tilakoko oli viljellyn tai viljelyskelpoisen maan osalta melko pieni. Suuria taloudellisia eroja ei kuitenkaan luontaistaloudesta johtuen päässyt syntymään.

Tyypillistä koko 1900-luvulle on ollut Kuhmalahdella kuten monilla muillakin paikkakunnilla tilakoon pieneneminen aina 1980-luvulle saakka. Tähän vaikuttivat erityisesti vuokralueiden vapautuminen vuoden 1918 lain nojalla ja maan jakamista koskeneiden säännösten väljentyminen, sekä sodan jälkeen tapahtunut siirtolaisten asuttaminen. Vielä 1930-luvulla ajateltiin Suomessa, että tällainen pientila oli maatalouden tuotantoyksikkönä elinkelpoinen ja jopa ihanteellinen. Pientilat, joihin alkoi myös Kuhmalahdella tulla vähitellen koneita, eivät pystyneet työllistämään koko perhettä ja teollisuuden tarjoamat paremmat ansiomahdollisuudet vetivät väkeä paikkakunnalta pois. Erityisen nopeata tilojen koneellistuminen on ollut 1970-luvulta lähtien. Kunnasta pois tapahtuneen muuttoliikkeen seurauksena oli väestön keski-ikä jyrkkä nousu ja kunnan väestörakenteen vääristyminen, sekä taloudellisen elämän heikentyminen, kouluolemat ja vanhusten asunto-ongelmat rakennustoiminnan lamaantuessa.

Kansakoulu perustettiin lähes joka kylään

Viime vuosisadan lopulla maatalouden ja järjestöelämän kehittyessä myös kansan sivistyksel-

Iso-Pennon Peltolan talo, jossa Kuhmalahden ensimmäinen kansakoulu aloitti toimintansa vuokratiloissa vuonna 1883.

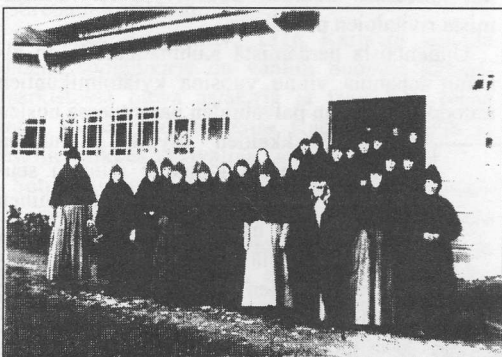
linen taso alkoi nousta koulujen perustamisen myötä. Tämä ei kuitenkaan tapahtunut kivuttomasti, koska aluksi Kuhmalahdellakin kansakoulun tuloa vastustettiin kiivaasti. Ennen oppivelvollisuuslain säätämistä 1921 koulu oli saatu perustettua jo kirkonkylään, Vehkajärvelle ja Pohjaan. Oppivelvollisuuden voimaan astuminen asetti kunnan talouden kovalle koetukselle, kun vaikeiden kulkuyhteyksien vuoksi oli pakko rakentamaan koulu lähes jokaiseen kylään.

Viime vuosisadalla korkeampi opinkäynti oli kuntalaisten keskuudessa melko harvinaista. Näiden harvojen enemmän oppia saaneiden merkitys kotipitäjälleen näyttää olleen suuri. He toivat tullessaan monia uusia aatteita ja tietoja. Ensimmäinen kansakoulunopettaja ja yksi pappi valittiin Kuhmalahdelle heidän joukostaan.

Lukutaidon lisääntyessä sanomalehdet alkoivat saavuttaa yhä useampia, perustettiin kirjastoja ja siirtolaiseen kirjeet toivat tuulahduksen suuresta lännestä. Kaikkeen tähän tiedon kulun paranemiseen vaikutti myös Kuhmalahden postiyhteyksien samanaikainen paraneminen. Tiedon kulku vilkastui entisestään, kun 1920-luvulla alkoivat radiolähetykset ja moneen taloon hankittiin kidekone. Seuraava suuri mullistava tapahtuma tiedonvälityksessä olikin vasta 1950-60-lukuten vaihteissa, kun paikkakunnalle ilmestyivät ensimmäiset televisiot.

Sota virkisti elinkeinoelämää hetkellisesti

Merkittävällä sijalla kunnan elämän muokkajina ovat olleet sodat, joiden vaikutus on näkynyt pitkälle näiden jälkeenkin. Vuoden 1918 sisällissodasta ja pulavuosista Selviytymisessä auttoi kunnan elinkeinorakenteen luoma omavaraisuus. Toisen maailmansodan vuoksi tapahtunut siirtolaisten sijoittaminen ja elintarvikehuollon järjestäminen, sekä miesten rintamalle lähtö muuttivat jälleen melkoisesti totuttua elämätkuviota. Tavaroiden säännöstely vaikeutti lisäksi kotirintaman jokapäiväistä elämää. Kuhmalahden etuna oli jälleen kunnan väestön ammattirakenne. Lähes kaikki olivat maanviljelijöitä ja ainakin osittain omavaraisia, mikä auttoi helpommin selviytymään tästä ajasta. Oman erikoisen piirteensä sota-aikaan Kuhmalahdella toi Lintulan luostarin sijoittuminen kuudeksi vuodeksi Vehkapuntarin Ala-Hinkkalan.

Erikoisin ryhmä Kuhmalahdelle tulleista siirtolaisista oli Lintulan luostarin noin 40 henkeä käsittänyt nunnien joukko. Nunnat kuvattuna pappismunkki Illirikin kanssa asuinpaikkansa Vehkapuntarin Ala-Hinkkalan päärakennuksen edessä.

Sodan jälkeinen aika oli jälleen vireätä aikaa. Monen vuosisadan alussa toimineen yhdistyksen toiminta virisi uudelleen. 1950-luvulla rakennustoiminta vilkastui ja uusi kuntakeskus valmistui Pohjan kylään. 1950-60-lukujen vaihteessa lopultakin valmistui myös uusi kauan odotettu maantie Kangasalta Kuhmoisiin. Uusi tie veti puoleensa kaupunkilaisia jotka halusivat ostaa kesämökkkitontteja. Samaan aikaan 1960-luvun lopulla kunta siirtyi vähitellen elämään hiljaiseloa nuorten perheiden lähtiessä muualle työnhakuun. Aiemmin Kuhmalahti oli ollut huonojen maanteiden vuoksi linja-autoliikenteen alkamiseen saakka, 1920-luvun puoliväliin asti, matkustajalaiva-

liikenteen varassa. Kuhmalahden sijainti edesauttoi myös puutavaraliikenteen keskittymistä kunnan alueelle, erikoisesti Vehkapuntarin kylään. Myöskään ei sovi unohtaa Längelmävedellä lähes sata vuotta jatkuneen puutavaraliikenteen työllistävää vaikutusta aina 1970-luvulle saakka.

Kuhmalahden kunta on kehitykseltään monessa suhteessa tyypillinen pieni maalaiskunta, joka on joutunut luovuttamaan huomattavan osan työikäisestä väestöstään teollisuuden palvelukseen ja muille isommille paikkakunnille. Mutta Kuhmalahti poikkeaa myös monista naapurikunnista.

Elämä on ollut kyläkeskeistä

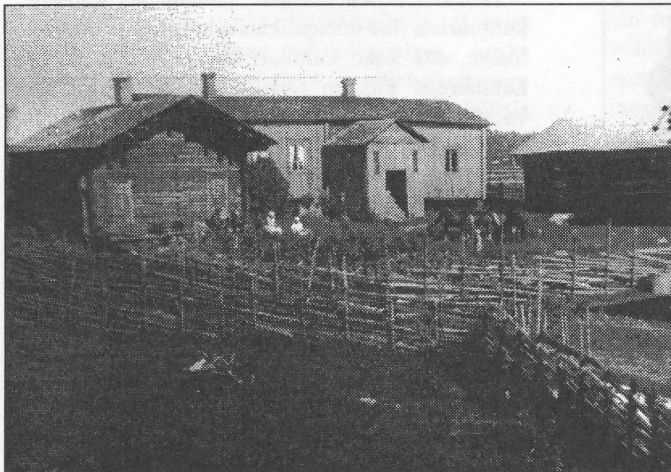
Kunnan elämä on vielä tälläkin vuosisadalla rakentunut pienistä paikalliskulttuureista. Eri kylien välinen elämä poikkeaa toisistaan jonkin verran. Tämä johtuu osittain kylien sijainnista ja niiden välisestä kulkuyhteydestä, kuin myös kylien väestöpohjasta. Samanlaisena piirteenä eri kylien välillä näyttää olevan läheiset sukulaisuussuhteet. Ennen toista maailmansotaa puoliso on haettu usein omasta tai naapurikylästä.

Heikki Laitisen mukaan ”puhuttaessa Kansankulttuurista (lue talonpoikauskulttuurista), voidaan todeta, että koko kulttuuri tarkoittaa vain kyläkulttuureja. Pitäjien rajat eivät ole olleet sata vuotta sitten kulttuurirajoja. Kansankulttuuri eli täydellisesti paikalliskulttuurien aikaa. Kulttuuristen piirteiden osalta ei voida puhua samanlaisuudesta, vaan paremminkin samankaltaisuudesta. Kylät olivat yksilöllisiä ja itsenäisiä.” Kuhmalahden osalta tätä ei tule ymmärtää kovin ahtaasti. Useissa tapauksissa kyse oli myös kylien rajat ylittävästä rinnakkaisten kylien tai asutustaajamien yhteisestä kulttuurista. Inhimillinen elämä ei noudata aina rajoja. Musiikkia, käsityötä ja erilaista yhteistoimintaa on luotu omien mieltymysten, sekä kulkuyhteyksien, että muun maantieteen tarjoamien mahdollisuuksien mukaan. Kunta ja seurakunta muodostavat virallisen toiminnallisen kehyksen, mutta Kuhmalahden historia osoittaa, että tämän sisällä saattaa olla tästä huolimatta lähes itsenäisiä yksiköitä. Tämä tulee Kuhmalahdella esiin erityisesti Vehkajärven kohdalla. Kylällä toimii edelleenkin seurakunnan taloudesta ja hallinnosta irti oleva rukoushuonekunta. Aiemmin kylällä oli jopa oma kunnallistalous. Eriytymiseen ovat vaikuttaneet asutuksen historiallinen synty ja sen seurauksena tapahtunut varhaisempi hallinnollinen jako, mutta myös menneiden vuosien huonot kulkuyhteydet muualle Kuhmalah-

delle. Vehkajärvi on ollut alunperin Pälkäneeltä päin asutettu erämaa, joka tämän seurauksena on liitetty Sahalahden kappeliin. Kuhmalahden ja Sahalahden välillä tapahtuneiden aluevaihtojen seurauksena Vehkajärvi on liitetty kunnallisesti viime vuosisadalla Kuhmalahteen ja seurakunnallisesti vasta v. 1910.

Kuhmalahdella elää hyvin voimakas paikallisuuden korostus. Se on näkynyt vuosien varrella erityisesti yhdistystoiminnassa. Kuhmalahtelaisen toiminnalle erikoisen tyypillisenä piirteenä voidaan pitää vanhakantaista kyläkeskeistä toimintatapaa. Useat yhdistykset ja toiminnot ovat toimineet yleensä yhden kylän tai vain lähimpien naapurikylien yhteisiä. Melkein joka kylässä on pitänyt samojen asioiden ympärille olla omayhdistyksenä. Tämä hyvinkin kaukaa periytyvä kyläkeskeinen toimintatraditio on edelleen elävää. Voidaan sanoa, että kunnallispolitiikassa kyläkeskeisyys on näytellyt välillä suurempaa osuutta kuin puoluepolitiikka. Kyläkeskeinen ajattelu on myös jarruttanut menneinä vuosina kunnan kehitystä.

Kuhmalahtelaisista on joissakin yhteyksissä

Vehkajärven Anttilan talo tämän vuosisadan alussa.

käytetty sanontaa "mettäkulmalaiset" on joiltain osin oikeaan osuva. Se on pätenyt vuosikymmeniä ainakin kulkuyhteyksien osalta. Viime vuosisadan lopun ja tämän vuosisadan alkupuolen huonoista yhteyksistä huolimatta on pystytty kuitenkin seuraamaan omaa aikaansa ja kehitys on noudatellut keskimääräisesti yleistä linjaa. Kunnan syrjäisyys on osaltaan edesauttanut sitä, että oma-eräinen kyläkeskeinen kulttuuri on säilynyt aina

näihin päiviin saakka. Tähän liittyy myös jo keskiajalta peräisin olevan vanhaa, paikallista sekä yhteisöllistä tapakulttuuria edustavan markkinaperinteen säilyminen ja jatkuminen edelleen. Kuhmalahdella järjestettiin vielä tämän vuosisadan alkupuolella kolmet markkinat vuodessa eli enemmän kuin yhdessäkään toisessa lähiseudun kunnassa. Kuhmalahden kirkkopyhä, karjamarkkinat ja Vehkajärven Mansikkapyhä.

Muuttuva, mutta perinteitä arvostava

Ulkoisesti kylät ovat kokeneet suurimmat muutoksensa tämän vuosisadan alussa ja 1980-90-luvuilla. Kyläkeskukset säilyivät yhtenäisinä tiiviinä talorykelminä aina tämän vuosisadan alkuun saakka, jolloin ne uusjakojen ja isonjaon järjestelytoimistusten kautta halottiin. 1980-luvulla aloitettu uusien asuntoalueiden kaavoitus on tuonut tullessaan kuntaan uudentyyppistä rakentamista rivitalojen muodossa.

Uudenlaista heräämistä Kuhmalahdella on alkanut tapahtua viime vuosina kylätoimikuntien muodossa, kunnan palveluiden parantuessa uusien rakennushankkeiden myötä ja uusien asukkaiden paikkakunnalle muuton seurauksena. Samojen peltöjen viljeleminen vuosisatoja ja useiden sukupolvien ajan, muodostaa vielä monen elämälle kehyksen maatalouden kaupallisuudesta ja sen nykyisestä epävarmasta liiketoiminnallisuudesta luonteesta huolimatta. Maahan, jota viljellään, liittyvät entisten polvien työ, jota arvostetaan, sekä voimakkaat tunnesiteet. Kiinnostus oman perinteen säilyttämiseen ja oman paikallisen historian selvittämiseen saakin tästä merkittäväällä tavalla käyttövoimaansa. Todettakoon tässä yhteydessä, että paikallisiin yhdistyksiin kuuluu myös yksi sukuseura. Tämä Pajulan Sipilän sukuseura on perustettu jo v. 1945. Huomionarvoista on, että hieman yli tuhannen asukkaan kunnassa kotiseutuyhdistykseen kuuluu yli 150 jäsentä. Paineet suurille muutoksille luovat vastareaktion. Oman kulttuurin ja itsenäisyyden arvo tunnustetaan. Tämä luo halua säilyä itsenäisenä kuntana edelleenkin ja säilyttää päätäntävalta omissa käsissä.

Teoksen julkistamistilaisuus on 06. joulukuuta ja sitä saa ostaa Kuhmalahden kunnasta p. 3570181.